

Література

1. Веретеннікова І.А. Формування гуманістичних ціннісних орієнтацій у студентів – філологів у навчальному процесі в контексті міжкультурної комунікації. // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. Збірник наукових праць. Луганськ, 2006. – № 1(14).
2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М., 1999.
4. Кондрашова Л.В. Педагогічні знання в змісті педагогічної підготовки майбутніх учителів.// Педагогіка вищої та середньої школи. Збірник наукових праць. Кривий Ріг, 2006. – № 14.
5. Морозова В. Личностно – ориентированный подход в подготовке современного юриста. // Учитель. – 2004. – № 4.
6. Новикова Г.П. Ориентация на гуманистические традиции и ценности как идеология инновационных образовательных процессов. //Педагогическое образование и наука. М. 2005. – №5.
7. Овсянников В.И. Исследование концептуальных основ дистанционного образования в условиях развития электронного обучения. Межвузовский центр дистанционного образования МГОПУ, 2004.
8. Сендеров В. Солидаризм – третий путь Европы? // Новый мир. – 2003. – №2.

В.В.Іванова

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

В статье рассматривается педагогическое творчество как показатель готовности будущего педагога к профессиональной деятельности.

The article deals with the pedagogical creative work as a showing of future teachers readiness for professional activity.

Формування творчої особистості сучасного вчителя неможливо без цілеспрямованої, систематичної й педагогічно керованої підготовки студентів в умовах педагогічного університету. Розвиток творчих здібностей майбутніх педагогів, оволодіння теоретичними основами педагогічної творчості й уміннями творчої професійної діяльності протікає продуктивно, якщо педагогічний

процес особистісно зорієнтовано та створено умови для творчої самореалізації кожного студента.

Завдання вищої школи полягає в тому, щоб перетворити навчання в процес особистісного розвитку й професійно-творчого саморозвитку майбутніх фахівців. Показником професійно-творчого розвитку особистості виступають інтегральні характеристики, що детермінують результативність педагогічної праці та його творчий характер. Інтегральні характеристики особистості є об'єктом розвитку (саморозвитку) професійного обліку майбутнього вчителя.

Основу творчого професійного становлення особистості складає професійна свідомість, тобто усвідомлення студентом свого професійного "Я" у трьох аспектах: у системі професійної діяльності, спілкування та формування творчого потенціалу власної особистості. Професійна самосвідомість поєднує когнітивний, афективний і поведінковий компоненти, а їхня взаємодія забезпечує творчий характер педагогічної діяльності.

Проблема творчості в педагогічному процесі не є новою. У далеку давнину філософські основи творчості намагалися обґрунтувати Архімед, Геракліт, Сократ. Трохи пізніше їхні ідеї одержують розвиток у роботах Р. Декарта, Ф. Бекона, Т. Лейбніца та ін. Заслуга цих учених полягає в тому, що вони з філософських позицій намагалися пояснити процеси творчого мислення. Нажаль, їхні ідеї тривалий час не знаходили практичного застосування, оскільки соціальне замовлення на творчу особистість не було таким актуальним.

Тільки на початку XIX сторіччя проблема творчості стала привертати увагу вчених.

У філософському енциклопедичному словнику творчість трактується як "діяльність, що породжує щось нове на основі реорганізації наявного досвіду й формування нових комбінацій знань, умінь, продуктів" [2, с. 670].

У педагогічній енциклопедії наведено таке визначення: "творчість" – вища форма активності та самостійної діяльності людини. Творчість оцінюється за її соціальною значимістю та оригінальністю. Творчість – це здатність дивуватися, вміння знаходити зв'язок нестандартних ситуацій, націленість на відкриття нового і здатність глибоко усвідомити власний досвід [1, с. 215-219].

Проблемі становлення творчої особистості свої роботи присвятили М. Бердяєв, В. Зеньковський, В. Загвязинський,

В. Розанов, В. Решетько, Я. Пономарьов, М. Блох, В. Кан-Калик, М. Нікандров, В. Соловійов та ін.

Взагалі педагогічна творчість – це оптимальна модель учительської діяльності, що сполучає в собі логіку розвитку педагогічної науки й соціальне замовлення на підготовку творчої особистості. Учительська праця, в основі якої лежить оптимально й доцільно організований педагогічний процес, завжди творча, оскільки ніколи не можуть збігатися умови, завдання й способи педагогічного впливу вчителя, можливості сприйняття учнів, рівні готовності до співтворчості з однієї й іншої сторін тощо. Тому, як і в яких умовах, обставинах не протікав би він – це завжди творчий, неповторний процес, що впливає на особистість студента.

Важливою характеристикою творчості є сприйняття нових ідей, здатність знаходити й ставити проблеми, незалежність поведінки й суджень і разом з тим гнучкість думок, уміння відмовлятися від попередніх тверджень, критичність, сміливість, самостійність поглядів. Творчість багато в чому визначається тим, яке місце в наборі якостей особистості майбутнього педагога посідають завзятість, наполегливість, уміння забезпечити регулярність і результативність розумової праці.

Творчість завжди пов'язана зі створенням чогось оригінального, індивідуального, пошуком самостійного шляху до досягнення ідеї й нестандартного рішення, вона містить у собі момент непередбачуваності, невизначеності її протікання неможливе без уяви, інтуїції, новизни. В особистості загострюється здатність до нестандартних рішень. Ситуація піднесення звичайних педагогічних прийомів і правил формує готовність до несподіваних ситуацій, проявляється в умінні діяти в непередбачених обставинах.

Творчість учителя – це насамперед індивідуальна творчість. Середовище, у якому відбувається творчий пошук, не тільки сприяє емоційному настрою, але й значною мірою визначає ефективність і якість знаходження нестандартних і оптимальних рішень у всіх аспектах педагогічної діяльності. Професійна творчість виражається в створенні соціально значущого й особистісно значущого, нового продукту. Об'єктивно значуща для суспільства професійна творчість виражається в створенні нових психологічних і педагогічних теорій, методів або методик, матеріальних і духовних цінностей, що мають велике соціальне значення для психолого-педагогічної науки.

Суб'єктивно значуща професійна творчість виражається в реалізації нових методик вирішення завдань, оригінальних психолого-

педагогічних прийомів впливу й взаємодії. Професійна творчість – це вмiле варіювання й комбiнування вiдомих у психолого-педагогiчнiй науцi методiв i прийомiв, iх новi сполучення з огляду на особистiсне замовлення й проблемно-професiйну ситуацiю, потребу створення духовних цiнностей, значущих для особистостi. Педагогiчна дiяльнiсть включає в себе творчу природу особистостi вчителя й педагогiчної працi. Становлення творчої особистостi в освiтньому процесi протiкає успiшно, якщо в його основi лежить педагогiчна творчiсть i немає мiсця формалiзму, ремiсництву, педагогiчнiй догмi.

Завдання вищої педагогiчної школи полягає в тому, щоб навчання зробити творчим процесом, що стимулює становлення творчої iндивiдуальностi майбутнiх педагогiв. Цi два процеси тiсно пов'язанi мiж собою й взаємообумовленi, тому що творча особистiсть визначає характер педагогiчної дiяльностi, у свою чергу, творча робота формує творчу iндивiдуальнiсть.

Рiвнi педагогiчної творчостi

Творчiсть педагога виявляється на рiзних рiвнях педагогiчної дiяльностi, якi обумовленi метою й засобами вирiшення низки педагогiчних завдань, якi постiйно ускладнюються, але мають бути вирiшенi. Розрiзняють такi рiвнi педагогiчної творчостi:

I рiвень – науково-дослiдницький: забезпечуються концептуальнi пiдходи до розробки програми i реалiзацiя пошуку за заданими параметрами.

II рiвень – адаптивно-прогностичний: педагог здатен трансформувати iнформацiю в процесi педагогiчної дiяльностi з урахуванням конкретної ситуацiї, проектуючи при цьому кiнцевий результат;

III рiвень – iнформацiйно-вiдтворюючий: педагог здатен вiдтворювати досвiд iнших, вирiшувати елементарнi педагогiчнi задачi з метою досягнення результатiв, якi прогнозувалися.

IV рiвень – креативно-прогностичний: проявляється здатнiсть ставити складнi задачi та визначати стратегiю i засоби iх вирiшення.

V рiвень – рацiоналiзаторський: педагог виявляє здiбностi до нестандартної дiяльностi, здатнiсть вирiшувати творчi задачi, реалiзувати новаторський пiдхiд до постановки i вирiшення педагогiчних проблем.

Основнi ознаки творчостi

1. Вияв гнучкостi в педагогiчнiй дiяльностi, вмiння приймати оптимальне рiшення в конкретних ситуацiях.

2. Володіння прийомами наукового аналізу й синтезу.
3. Уміння впроваджувати науку в практику, бачення основних ідей впровадження.
4. Здатність розробляти науково-практичні методики.
5. Уміння вникати в проблему, бачити перспективу.
6. Здатність прогнозувати продуктивну педагогічну діяльність, експериментувати, створювати педагогічні інновації.
7. Здатність перетворювати педагогічну діяльність у творчий процес.
8. Вихід за межі створеної системи знань.
9. Уміння переносити знання в різні педагогічні умови й ситуації.

Характеристика творчої особистості вчителя, основні компоненти її структури

Успішність творчої діяльності особистості визначається здатністю до творчості – креативністю. Здатність до творчості народжується й розвивається в процесі творчого пошуку. Індивідуальний характер педагогічної діяльності виявляється через особистісні якості вчителя. У творчій діяльності виявляються не тільки індивідуальні якості, мотиви, ціннісні установки, характер та етична спрямованість, але й відношення суб'єкта діяльності до мети діяльності, інших людей, до самого себе.

Основні компоненти творчої особистості

У структурі творчої особистості виокремлюють:

1. Творчий потенціал – це передумова педагогічної творчості та її результату.
2. Творчу спрямованість, що характеризується внутрішньою активністю та мотивами творчої діяльності.
3. Індивідуально-психологічну своєрідність, яка виявляється у творчому мислені, здатності до новаторства, нестандартного вирішення проблем, вияв творчої активності під час створення нових методик, технологій, авторських програм.

Показники творчого зростання вчителя

Розвиток творчої особистості визначається за ступенем розвитку здібностей. Здібності – це якості особистості, що реалізують конкретні психологічні функції, які мають індивідуальний ступінь прояву, що відображається в успішності і якісній своєрідності виконання діяльності.

Творчі здібності проходять дві стадії розвитку:

- загальні здібності, що визначають рівень творчих здібностей особистості, які не належать до конкретної галузі діяльності;

– спеціальні здібності, що обумовлюють створення нового продукту в конкретній ситуації, творчій діяльності.

На початку діяльності можна говорити про наявність загальних здібностей, що є основою, фундаментом спеціальних. У системі спеціальних здібностей учителя головуюча роль відводиться педагогічним здібностям, спеціальним творчим здібностям.

Стимулювання педагогічної творчості можливе лише тоді, коли педагог здатен досліджувати продуктивність власної діяльності.

Педагогічна підготовка, що поєднує у своєму змісті педагогічні дисципліни, самостійну роботу й педагогічну практику, містить у собі великі можливості щодо розвитку творчого потенціалу студентів.

Творчість у навчальному процесі припускає стратегію вивільнення внутрішніх ресурсів, що включають здатність студента вирішувати ціннісно-професійні проблеми, протистояти педагогічному догматизму й формалізму, активно впливати на освітньо-педагогічне середовище, бути незалежним від зовнішнього тиску та нестандартно підходити до вирішення професійних завдань.

Література

1. Педагогическая энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1968. – Т. 4. – С. 215-219.
2. Философский энциклопедический словарь / Под ред. Л.Ф.Ильичева, П.Н.Федосеева и др. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 575с.

М. Бабков

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ЮРИСТА

Стаття присвячена розгляду всебічного використання естетичного виховання в навчально – виховному процесі юридичних ВНЗ з метою подальшого удосконалення професійної підготовки майбутніх юристів – правоохоронців.

Expediency of application of a systemic approach in the process of the aethetic education system in higher lawyers schools is presented in the article. The author gives a system and principles of aethetic education of lawyers.